HƏLƏ YAŞAMAĞA DƏYƏR...

İllər ötür. İllər ötdükcə Əli Süleymanovun yeri daha çox görünür.

İllər ötür. İllər ötdükcə Əli Süleymanov kimi Dədə Qorqud öyüdlü ağsaqqallara, müdrik insanlara daha çox ehtiyac hiss olunur.

İllər ötür. İllər ötdükcə Əli Süleymanov kimi el üçün çalışan, qurub-yaratmaqdan zövq alan, yıxılanın qolundan tutan, dara düşəni dardan qurtaran, ürəyi yaxşılıq etmək eşqilə döyünən xeyirxah adamların həsrətini daha çox çəkməyə başlayırıq.

Bəli, bu gün Əli Süleymanov kimi qurucu insanlar, çörək verən kişilər, haqqın yanında dayanan haqq adamları azdır, çox azdır.

Əli Süleymanov Tovuzda kişiliyi yaşadan sonuncu kişilərdən biriydi. 28 yaşından böyük bir təsərrüfata rəhbərlik eləyirdi.O, həm də Böyük Vətən müharibəsi qəhrəmanıydı. Alman faşistlərinə qarşı döyüşmüşdü. Döyüşlərin birində ağır yaralanaraq öz doğma kəndinə - Qovlara qayıtmışdı. O, gecə -gündüz çalışaraq Qovları ən geridə qalmış kənddən, ən müasir qəsəbəyə (şəhərə) çevirən sovxoz direktoru kimi Azərbaycanda tanındı. Bəli, o, ömrünün 40 ildən çoxunu Qovlar kəndini şəhərə çevirməyə həsr elədi və bu istəyinə nail ola bildi. Əli dayı elmə, təhsilə də böyük önəm verirdi. Qovlarda sovxoz-texnikum, texniki peşə məktəbi, musiqi məktəbi, iki tam orta təhsil məktəbi…vardı.

Vaxt varıydı ki, Qovların adı keçmiş SSRİ məkanında ən yaxşı, ən müasir, ən qabaqcıl kəndlərin sırasında öndə çəkilirdi. Qovlara bir qızıl, 8 bürünc medalın verilməsi də Əli Süleymanovun Qovlara və qovlarlılara göstərdiyi misilsiz xidmətlərin nəticəsiydi.

Əli Süleymanov 1989-1993-cü illərdə səxavətini silaha çevirən tovuzlulardan biriydi, bəlkə də birincisiydi. Tovuzun alınmaz qalaya çevrilməsində onun da böyük xidmətləri var. Bu barədə çox yazılıb. Yazılanları təkrarlamaq istəmirəm.

Vaxt varıydı ki, Əli Süleymanovla əl tutub görüşmək çoxlarının ən böyük arzusu idi. Vaxt varıydı ki, əmək və müharibə qəhrəmanı kimi adı tarixin ən şərəfli səhifələrinə yazılan Əli Süleymanovun kölgəsinə sığınıb onun gördüyü işlərin yüzdə birini həyata keçirmək arzusu ilə yaşayanlar vardı. Vaxt varıydı ki…Aman Allah, görəsən zəmanəmi dəyişdi, insanlarmı dəyişdi?

Əli kişi haqqın dərgahına qovuşandan sonra elə bil ki, bin-bərəkət də, halallıq da, düzlük də, insanlıq da, kişilik də, mərdlik də…yavaş-yavaş yox olmağa başladı. Haqqın mizan-tərəzisi pozuldu.

Əli Süleymanov haqqın dərgahına qovuşan günü dünyanın son günü olduğunu düşündüm. Düşündüm ki, həyat şirinliyini, yaşamaq gözəlliyini itirdi.

O günü boğazımda ilişib-qalan qəhəri zorla udaraq bu misraları pıçıldadım:

Xalqın güvəndiyi mərd kişi idi,
Yaxşılıq eləmək vərdişi idi.
Gördüyü hər bir iş haqq işi idi,
Bir kişi köç etdi dünyadan bu gün.

O Tovuz elinin görən gözüydü,
Haqdan güc almışdı, haqqın özüydü.
El bilir, hər sözü kişi sözüydü,
Bir kişi köç etdi dünyadan bu gün.

Bir ömrün günəşi beləcə batdı,
Yumub gözlərini əbədi yatdı.
Görəsən, dünyanın sonumu çatdı?
Bir kişi köç etdi dünyadan bu gün.

Dağlar da boynunu büküb ağladı,
Ellər göz yaşını töküb ağladı.
Vaqif diziüstə çöküb ağladı,
Bir kişi köç etdi dünyadan bu gün.

…İllər keçdi. Əli Süleymanovun çörəyini yeyib, onun köməyilə ayaq üstə duran, əli çörəyə çatan bəzi adamlar sonradan elə harınlaşdılar ki, gözləri ayaqlarının altını görmədi. Onların ciblərinə haram pullar sel kimi axdıqca, onlar vəzifə kreslosunda əyləşib haram tikə yedikcə haralı olduqlarını da unutdular. Həmin o harınlamış "insancıqlar"ın içində mələk yox, şeytan oturdu və şeytan onları idarə etməyə başladı.

Bəli, nə qədər ki, dünyada Əli Süleymanov kimi kişilər vardı, yaşamağa dəyərdi. Onda dünya da gözəl idi. Onda dünyada bu qədər qudurmuş "insancıq"lar da yox idi, talançılıq da, rüşvətxorluq da, harınlıq da, haramlıq da… Onda iki atın arpasını bölə bilməyənlərə, xalqın cibinə göz dikənlərə, tərcümeyi-halını yaza bilməyənlərə… bir sözlə, "başsız" bəxtəvərlərə vəzifə də verilmirdi. İndi vaxtilə qoyun otaranlar da, qapılarda fəhləlik eləyənlər də…həmin o harınlamış vəzifə adamlarının hesabına Tovuzdan Bakıya gəlib kral ömrü yaşayırlar.

İndi hər şey dəyişib. İndi Əli Süleymanov kimi kişilər də yoxdu. Amma var. Və nə yaxşı ki, var. Bu mərd və xeyirxah insan, işıqlı ziyalı Talıb Süleymanovdu - Əli kişinin oğludu. O, həm də Azərbaycanın ən ziyalı və vətənpərvər oğullarından, iqtisadçı alimlərindən, biridi. O, həm də Tovuz Ziyalılar Cəmiyyətinin sədridi. Və nə yaxşı ki, Əli Süleymanovun xeyriyyəçilik ənənəsini, ağsaqqallıq missiyasını Talıb müəllim şərəflə davam etdirir. Bəlkə buna görə də hələ dünyanın sonu deyil. Bəlkə buna görə də hələ yaşamağa dəyər.

Əli Süleymanov 12 ilə yaxındır ki, haqq dünyasındadır. Amma bir gün də unudulmayıb, həmişə böyük hörmətlə yada düşür. Mən o böyük insanı, o böyük azərbaycanlını tez-tez xatırlayıram. Axı onu unutmaq mümkün deyil. Onu istəsələr də unuda bilməzlər. Təkcə bir faktı deməklə fikrimdə haqlı olduğumu bildirmək istəyirəm.

Əli Süleymanov ötən əsrin yetmişinci illərində Zəyəm çayından - 20 kilometrlik məsafədən Qovlara içməli su çəkdirib. Həmin sudan təkcə

qovlarlılar deyil, Köhnəqala, İbrahimhacılı, Qovlarsarı kənd adamları da bu "durnagözlü bulaqdan" istifadə eləyir. Və yüzlərlə ailə hər gün bu sudan istifadə etdikcə Əli Süleymanova Allahdan rəhmət diləyir, onun müqəddəs ruhuna duaçı olduğunu bildirir.

…Bu sudan yay aylarında, eləcə də Bakıdan kəndə gələndə mən də istifadə edirəm. İndi Bakıdayam. Amma kənddə olarkən ömür-gün yoldaşımın dediyi sözlər hər gün yaddaşımda əks-səda verir: - Ruhun şad olsun, Əli dayı! - O, hər səhər bu sözləri deyərək nədənsə göy üzünə baxırdı.

Göy üzündən günəş nur səpələyirdi. Mən də günəşə baxaraq düşünürdüm: - Nə qədər ki, günəş nur saçır, Əli Süleymanov da unudulmayacaq, məhəbbətlə yada düşəcək, əziz xatirəsi yad ediləcək. - Sonra yoldaşım bir ovuc su içərək belə deyirdi: - Allah Talıb müəllimin ömrünü uzun eləsin. - Bu sözləri yüzlərlə ailədə hər gün eşitmək mümkündü. Bax, budur həyatda savab qazanmaq. Bax, budur kişilik, budur insanlıq, budur xalqın qayğısına qalmaq. Bax, budur insanlara və insanlığa xidmət etmək.

Nə yaxşı ki, dünyada Talıb Süleymanov var. O, vətənpərvərliyin, insanlığın, şəxsiyyətin əsl nümunəsi, nümayəndəsidir. O da atası kimi insanlara çörək verir, iqtisadçı alim kimi elmə, müəssisə rəhbəri kimi xalqa xidmət edir. O, hər zaman könlünün qapısı üzümüzə açıq olan, dayağımız, fəxr yerimizdi. O, işıqlı ziyalıdı. İşıqlı ziyalı isə hardan baxsan görünən adamdı. O, ünsiyyəti çox güclü olan adamdı. İstər yaşlı olsun, istər cavan olsun, istər fəzolə olsun, istər nazir olsun, o dəqiqə onunla araya körpü salır, gözəl söhbət eləyir. Söhbətindən doymaq olmur. Saatlarla onu dinləmək istəyirsən. Mən fəxr edirəm ki, doğma Tovuzda şəxsiyyəti ilə tanınan və sevilən onun kimi bir ziyalı yaşayır.

Ona görə də hələ yaşamağa dəyər. Və nə qədər ki, həyat var, Süleymanovlar da var. Onların haqdan yanan ocağı həmişə gur yanacaq və həmişə Süleymanovların işığına üz tutub gələnlər olacaq, Süleymanovlar ocağının istisinə qızınanlar olacaq.

Tanrı Talıb Süleymanov kimi ziyalıları, el qədrini canından əziz bilənləri, ürəyi xalq üçün, Vətən üçün döyünən mərd kişiləri qorusun.

Talıb müəllim nadir hesab etdiyim insanlardan biridir, böyük ürək sahibidir. Hər dəfə onu böyük hörmətlə xatırlayanda istər-istəməz göy üzünə baxıram. Göy üzü çox genişdir.

Göy üzündə günəş də yerləşib, Ay da, saysız-hesabsız ulduzlar da. Talıb müəllimin qəlbindəki genişliklə, səma genişliyi arasında bir yaxınlıq olduğunu hiss edirəm. Onun insanlara təmənnasız yaxşılıqları dediyimə ən yaxşı sübutdur.

Tanrı dost fədakarı, ağsaqqal xidmətkarı, millət sevdalısı, Vətən ziyalısı Talıb Süleymanovu bizə çox görməsin.

Amin.

Vaqif İsaqoğlu